

Anonymiserad version

Översättning

C-799/19- 1

Mål C-799/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

30 oktober 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Okresný súd Košice I (Slovakien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

5 augusti 2019

Klagande:

NI

OJ

PK

Motpart:

Sociálna poisťovňa (socialförsäkringskassan)

BESLUT

Okresný súd Košice I (Distriktsdomstolen Košice I) ... [domarens efternamn] har i målet mellan **klagande** 1. **NI**, ... [födelsedatum och hemadress] Hniezdne, 2. **OJ**, ... [födelsedatum och hemadress] Hniezdne, och 3. **PK** som är minderårig, ... [födelsedatum och hemadress] Hniezdne, ... och **motparten Sociálna poisťovňa** (socialförsäkringskassan), Bratislava, ... avdelningen i Košice [avdelningens adress], **angående betalning av 49 790,85 euro jämte ränta** beslutat följande:

I. Att vilandeförklara målet i enlighet med artikel 162.1 c i Civilný sporový poriadok (civilprocesslagen).

II. Att hänskjuta följande frågor till Europeiska unionens domstol för förhandsavgörande:

1. Ska artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens tolkas så, att begreppet arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal även omfattar ersättning för den ideella skada som uppkommit på grund av att arbetstagaren har avlidit till följd av ett olycksfall i arbetet?
2. Ska artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens tolkas så, att som insolvent ska även anses vara en arbetsgivare mot vilken en ansökan om verkställighet visserligen har inlämnats i samband med en begäran om ersättning för den ideella skada som uppkommit på grund av att arbetstagaren har avlidit till följd av ett olycksfall i arbetet, som bifallits av domstolen, men fordran inte var indrivningsbar i verkställighetsförfarandet eftersom arbetsgivaren saknade tillgångar?

Bakgrund

- 1 Den 16 oktober 2003 avled RL, [födelsedatum] som [orig. s. 2] varit anställd hos arbetsgivaren KF, ... [födelsedatum] med hemvist i ... [hemadress] Košice (nedan kallad arbetsgivaren) till följd av ett olycksfall i arbetet för vilket ansvaret kunde tillskrivas arbetsgivaren.
- 2 NI (nedan kallad klagande nr 1) var gift med den avlidne arbetstagaren RL vid tidpunkten för dödsfallet, medan OJ (nedan kallad klagande nr 2) och PK som är minderårig (nedan kallad klagande nr 3) är döttrar till den avlidne arbetstagaren RL.
- 3 Genom sin talan den 21 april 2004 vid Okresný súd Košice II (Distriktsdomstol i Košice II) begärde klagandena skadestånd för den avlidne RL:s dödliga olycka i arbetet, som bestod av en engångsersättning på 16 596,95 euro för var och en av klagandena samt en ersättning för ideell skada på 16 596,95 euro för var och en av klagandena.
- 4 Domstolen förordnade (genom särskiljande av målen i separata förfaranden) att skadeståndstalan och talan om ersättning för ideell skada skulle prövas separat i olika förfaranden.
- 5 Genom dom som meddelades den 14 juni 2016 biföll Okresný súd Košice II (Distriktsdomstolen i Košice II) ... [hänvisning till ärendenumret] klagandenas talan och förpliktade arbetsgivaren att utge skadestånd på sammanlagt 49 790,85 euro (3 x 16 596,95 euro). Denna ersättning för den försäkrade

arbetstagaren betalas frivilligt av socialförsäkringskassan som garantiinstitution, den 16 september 2016, i sin helhet inom ramen för arbetsgivarens obligatoriska försäkring mot olycksfall i arbetet.

- 6 Genom dom som meddelades av Okresný súd Košice II (Distriktsdomstolen i Košice II) ... [hänvisning till ärendenumret] den 29 maj 2012, vilken föranledde domen från Krajský súd i Košiciach ... (Regionala domstolen i Košice) [hänvisning till ärendenumret] av den 15 augusti 2013, förpliktades svaranden, arbetsgivaren, att utge ersättning för ideell skada på sammanlagt 49 790,85 euro (3 x 16 596,95 euro) till klagandena. Socialförsäkringskassan nekade utbetalning av den ersättning för ideell skada som genom en lagakraftvunnen dom ådömts den arbetsgivare som omfattades av försäkringen, eftersom kassan ansåg att ersättningen vid olycksfall i arbetet inte omfattade ersättning för ideell skada.
- 7 Det verkställighetsförfarande som förrättningsmannen inledde ... [förrättningsmannens namn och hänvisning till ärendenumret] mot arbetsgivaren om ersättning för den ideella skada som åsamkats visade sig vara lönlöst och ledde inte ens till delvis betalning av fordringarna på grund av att de inte var indrivningsbara till följd av arbetsgivarens insolvens.
- 8 På grund av att socialförsäkringskassan nekat utbetalning av ersättning för ideell skada och fordringen inte kunde drivas in från arbetsgivaren, väckte klagandena talan vid Okresný súd Košice II (Distriktsdomstol i Košice II) mot socialförsäkringskassan (nedan även kallad svaranden), varigenom de begärde betalning av ersättning för ideell skada på sammanlagt 49 790,85 euro som beviljats genom lagakraftvunnen dom för den arbetstagare som omfattades av försäkringen till följd av arbetsgivarens obligatoriska ansvarsförsäkring för den skada som åsamkats på grund av olycksfall i arbetet.
- 9 Klagandena framställde samtidigt en begäran om vilandeförklaring av förfarandet enligt artikel 162. 1 c i Civilný sponavý poriadok (CPS) (civilprocesslagen), för att den hänskjutande domstolen skulle framställa en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen för att få svar på frågor om tolkningen av bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, avseende frågan gällande [orig. 3] klagandenas fordringar.

II

Unionsrätt och nationell rätt

- 10 Vid formuleringen av tolkningsfrågorna, grundade sig den hänskjutande domstolen i synnerhet på bestämmelserna i skäl 4 och artiklarna 1.1, 2.1, 3, 8 och 16 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens (nedan kallat direktiv 2008/94/EG) och artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

- 11 Enligt skäl 4 i direktiv 2008/94/EG bör man för att säkerställa ett rättvist skydd för de berörda arbetstagarna definiera insolvens i enlighet med utvecklingen av lagstiftningen i medlemsstaterna på detta område och detta begrepp bör även avse andra insolvensförfaranden än likvidationsförfaranden. I syfte att fastställa garantiinstitutionens betalningsskyldighet bör medlemsstaterna i detta sammanhang ha möjlighet att föreskriva att en insolvenssituation som leder till flera insolvensförfaranden ska hanteras som om det gällde ett enda insolvensförfarande.
- 12 Enligt artikel 1.1 i direktiv 2008/94/EG ska detta direktiv tillämpas på fordringar som arbetstagare på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden har gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa enligt artikel 2.1.
- 13 Enligt artikel 2.1 i direktiv 2008/94/EG ska i detta direktiv en arbetsgivare anses vara insolvent när en ansökan har inlämnats om att inleda ett kollektivt förfarande som grundas på arbetsgivarens insolvens i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar och som innebär att arbetsgivarens tillgångar helt eller delvis tas i anspråk och att en förvaltare eller en person som utövar en liknande funktion utses, samt när den myndighet som är behörig enligt dessa lagar och andra författningar.
 - a) har beslutat att inleda ett förfarande, eller
 - b) har fastställt att arbetsgivarens företag eller verksamheter definitivt har upphört och att befintliga tillgångar är otillräckliga för att motivera att förfarandet inleds.
- 14 Enligt artikel 3 första meningen i direktiv 2008/94/EG ska medlemsstaterna, om inte annat följer av artikel 4, vidta nödvändiga åtgärder för att se till att garantiinstitutionerna säkerställer betalning av arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden, inbegripet betalning av avgångsvederlag, förutsatt att nationell lagstiftning föreskriver det, när anställningsförhållandet upphör.
- 15 Enligt artikel 3 andra meningen i direktiv 2008/94/EG avser de utestående lönefordringar som garantiinstitutionen övertar en period före och/eller, i förekommande fall, efter ett datum som fastställts av medlemsstaterna.
- 16 Enligt artikel 8 i direktiv 2008/94/EG ska medlemsstaterna säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att skydda arbetstagarnas intressen och de personers intressen som vid inträdet av arbetsgivarens insolvens redan har lämnat arbetsgivarens företag eller verksamhet [**orig. s. 4**], vad gäller rättigheter som tillförsäkrar dem omedelbara eller framtida ålderspensionsförmåner inklusive efterlevandeförmåner enligt kompletterande pensionssystem utanför de nationella författningsreglerade socialförsäkringssystemen för ett eller flera företag.
- 17 Enligt artikel 11 i direktiv 2008/94/EG ska detta direktiv inte påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa eller utfärda lagar eller andra författningar som

är gynnsammare för arbetstagarna. Genomförandet av detta direktiv får under inga omständigheter utgöra skäl för att försämra den existerande situationen i medlemsstaterna och den allmänna skyddsnivån för arbetstagare inom det område som direktivet omfattar.

- 18 Enligt artikel 16 första meningen i direktiv 2008/94/EG ska direktiv 80/987/EEG, i dess lydelse enligt de rättsakter som anges i bilaga I, upphöra att gälla, utan att det påverkar medlemsstaternas skyldigheter vad gäller tidsfristerna för införlivande med nationell lagstiftning och tillämpningen av de direktiv som anges i bilaga I del C.
- 19 Enligt artikel 16 andra meningen i direktiv 2008/94/EG ska hänvisningar till det upphävda direktivet anses som hänvisningar till det här direktivet och ska läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.
- 20 Enligt artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna är alla människor lika inför lagen.
- 21 Följande nationella lagbestämmelser är tillämpliga på klagandenas begäran om ersättning för ideell på grundval av arbetsgivarens obligatoriska ansvarsförsäkring gällande skador.
- 22 Enligt artikel 195.1 i lag nr 311/2011 i lag nr 311/2001 Z.z., zákonník práce (arbetslagen), i dess lydelse till och med den 31 december 2003, gäller att om arbetstagaren inom ramen för sin tjänsteutövning eller i direkt samband med sin tjänsteutövning har ådragit sig hälsoskador, eller har avlidit till följd av en olycka (olycksfall i arbetet), ska den arbetsgivare hos vilken arbetstagaren var anställd vid tidpunkten för olycksfallet i arbetet ansvara för den uppkomna skadan.
- 23 Enligt artikel 204.1 i Zákonník práce (arbetslagen), i dess lydelse till och med den 31 december 2003, gäller att om en arbetstagare avlider till följd av en arbetsolycka eller arbetsrelaterad sjukdom, omfattar arbetsgivarens ansvar
 - a) ersättning för skäligen kostnader i samband med hälso- och sjukvård,
 - b) ersättning för rimliga kostnader som är kopplade till begravningen,
 - c) ersättning för kostnader för underhåll av efterlevande,
 - d) engångsersättning för efterlevande, och
 - e) ersättning för ekonomisk skada. Artikel 192.3 tillämpas på samma sätt.
- 24 Enligt artikel 44a.2 i zákona č. 274/1994 Z.z., o Sociálnej poisťovni (lag nr 274/1994 om socialförsäkring), i dess lydelse till och med den 31 december 2003 (nedan kallad lag nr 274/1994), har arbetsgivaren vid ett försäkringsfall rätt att begära att socialförsäkringskassan på arbetsgivarens vägnar betalar fordringar avseende ersättning för de hälsoskador som arbetstagaren ådragits till följd av ett

olycksfall i arbetet som inträffat under giltighetstiden för ansvarsförsäkringen [**orig. s. 5**] för skada eller till följd av en yrkessjukdom som för första gången påvisades under giltighetsperioden för ansvarsförsäkringen för skadan.

- 25 Enligt artikel 44a.3 i lag nr 274/1994 ska skada eller dödsfall som orsakats till följd av en olycka i arbetet eller en yrkesskada anses som ett försäkringsfall.
- 26 När frågan om ersättning prövas av behörig domstol antas försäkringsfallet enligt artikel 44a.4 i lag nr 274/1994 först ha inträffat vid den tidpunkt då domstolsavgörandet om socialförsäkringskassans betalningsskyldighet vann laga kraft.
- 27 Enligt artikel 3.2 tredje och fjärde meningarna i zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lag nr 7/2005 om insolvens och omstrukturering samt om ändring av vissa lagar), ska en fysisk person anses vara insolvent om vederbörande inte kan fullgöra minst en betalningsskyldighet inom 180 dagar efter betalningsfristen. Om det inte är möjligt att driva in en penningfordran från gäldenären genom utsökning eller om gäldenären inte har uppfyllt den skyldighet som åligger den genom ett föreläggande enligt artikel 19. 1 a anses vederbörande vara insolvent.

III.

Frågornas betydelse och skälen till en begäran om förhandsavgörande

- 28 Europeiska unionens lagstiftning omfattar även skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, vilket regleras av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/94/EG av den 22 oktober 2008 om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens.
- 29 Med beaktande av direktivets rättsliga karaktär och dess verkningar, ger direktivet medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning i fråga om mekanismen och valet av åtgärder för att säkerställa skyddet av de fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden gentemot arbetsgivaren i händelse av arbetsgivarens insolvens. Ett sådant erkännande begränsas emellertid av medlemsstatens skyldighet att uppfylla direktivets syfte, nämligen att säkerställa ett rättvist skydd för samtliga fordringar som grundar sig på anställningsförhållanden gentemot en arbetsgivare som är insolvent, åtminstone i den utsträckning som följer av direktivet, under förutsättning att en medlemsstat samtidigt kan anta lagar eller andra författningar som är gynnsammare för arbetstagarna på detta område (artikel 11).
- 30 Arbetsgivarens obligatoriska ansvarsförsäkring för skador som orsakats till följd av en arbetsolycka varigenom utbetalning av ersättning till följd av olyckor i arbetet där ansvaret kan tillskrivas arbetsgivaren säkerställs av en garantiinstitution, nämligen socialförsäkringskassan, direkt till de personer som har rätt till ersättning, utgör även enligt nationell rätt en åtgärd som skyddar arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens.

- 31 När socialförsäkringskassan frivilligt betalar ut ersättningsanspråk direkt till klagandena istället för arbetsgivaren är det ostridigt att det inte endast är arbetstagaren enligt artikel 204.1 i Zákonník práce (arbetslagen), jämförd med artikel 44a. 2 i lag nr 274/1994, som vid arbetsgivarens insolvens direkt [genom socialförsäkringskassan] garanteras ersättning för ”den hälsoskada som ådragits”, utan att även efterlevande kan ha rätt till ersättning vid [arbetstagarens] dödsfall till följd av ett olycksfall i arbetet. **[Orig. s. 6].**
- 32 När det gäller garantiinstitutionens frivilliga utbetalning av ersättning till klagandena, samt vad beträffar omfattningen av de fordringar som en arbetsgivare ansvarar för vid arbetstagarens dödsfall enligt artikel 204. 1 i arbetslagen, är det ostridigt att, trots att i artikel 44a.2 i lag nr 274/1994 enbart [ersättningsanspråk för] ”hälsoskada som arbetstagaren ådras” uttryckligen anges som en fordran som garanteras av den obligatoriska försäkringen, omfattar socialförsäkringskassans garantiåtagande även de efterlevande personernas ersättningsanspråk.
- 33 Frågan återstår således huruvida garantiinstitutionens skyldighet att ersätta den skada som orsakats av ett olycksfall i arbetet – i den mening som avses i artikel 44a.2 i lag nr 274/1994 – även inbegriper ersättning för ideell skada.
- 34 Eftersom den hänskjutande domstolen hyser välgrundade tvivel om huruvida den restriktiva tolkningen av begreppet skada som förespråkas av garantiinstitutionen, med hänsyn till skyddet för fordringar vid arbetsgivarens insolvens och till befintlig rättspraxis från EU-domstolen, är förenlig med bestämmelserna i direktiv 2008/94/EG och skyldigheten att tolka nationell rätt i enlighet med unionsrätten, anser den att det är motiverat att hänskjuta den första tolkningsfrågan med beaktande av följande omständigheter.
- 35 Även om begreppet arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal inte definieras närmare i direktivet i artikel 3 genom en positiv uttömmande uppräknin g [av relevanta fall], med beaktande av att det innehåller en detaljerad beskrivning av fordringarnas garantigränser, inom vilka en medlemsstat har möjlighet att utesluta eller begränsa betalningen, måste det antas det enligt direktivet, med hänsyn till dess syften och föremål, inte är tillåtet att godtyckligt neka eller begränsa utbetalningen av fordringar som grundar sig på anställningsavtal.
- 36 I direktiv 2008/94/EG föreskrivs just möjligheter för en medlemsstat att begränsa garantin för betalning av utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden, nämligen möjligheter att utesluta vissa kategorier av arbetstagare (artikel 1.1), möjligheter att begränsa den period för vilken garantiinstitutionen ska betala utestående fordringar (artikel 4) och åtgärder för att förhindra missbruk (artikel 12), varvid ett ersättningsanspråk till följd av ett olycksfall i arbetet inte hör till de fordringar som medlemsstaterna kan utesluta.

- 37 Eftersom det inte råder något tvivel om att ersättning som betalas till efterlevande i samband med olycksfall i arbetet hör till sådana fordringar som garantiinstitutionen ska betala vid arbetsgivarens insolvens, är den centrala frågan om begreppet skada som orsakats till följd av ett olycksfall i arbetet även innefattar ideell skada.
- 38 I detta avseende ska hänsyn även tas till befintlig rättspraxis från EU-domstolen, som i domen i målet mellan Katarína Haasová, klagande, och Rastislav Petrík samt Blanka Holingová (C-22/12), svarande, i fråga om fordringar som omfattas av obligatorisk avtalsenlig ansvarsförsäkring för motorfordon slog fast att ”begreppet personskada avser varje skada – i den mån den ska ersättas till följd av försäkringstagarens civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt är tillämplig i tvisten – som följer av en kränkning av personens integritet, vilket omfattar såväl fysiskt som psykiskt lidande.” [Orig. s. 7].
- 39 Trots att ovannämnda avgörande avsåg obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon, saknas det anledning att med hänsyn till målet för den obligatoriska ansvarsförsäkringen för civilrättsligt ansvar för skada som uppkommit till följd av ett olycksfall i arbetet, frångå denna tolkning när det gäller fordringar som omfattas av obligatorisk ansvarsförsäkring för civilrättsligt ansvar för olycksfall i arbetet.
- 40 Syftet med den obligatoriska försäkringen för arbetsgivarens ansvar för skada som orsakats av ett olycksfall i arbetet är att säkerställa ersättning för personer som råkat ut för olycksfall i arbetet, vilket endast kan uppnås genom att en försäkringsgivare åläggs att på försäkringstagarens vägnar betala alla fordringar gentemot de personer som lidit skada, för vilka den som orsakat skadan ansvarar enligt nationell rätt. Det är uppenbart att arbetstagarens död är den svåraste följden av olycksfall i arbetet.
- 41 När ett dödsfall till följd av en olycka i arbetet enligt nationell rätt medför civilrättsligt ansvar för skada och civilrättsligt ansvar på grund av ett obehörigt ingrepp i personliga rättigheter genom att ersättning för ideell skada garanteras, ska även en begäran om ersättning för ideell skada som orsakats av en olycka i arbetet omfattas av försäkringsersättningen.
- 42 En annorlunda tolkning skulle leda till en absurd situation, i vilken de skadelidande, för det fall arbetstagaren råkat ut för en trafikolycka i arbetet, skulle erhålla ersättning för ideell skada från den obligatoriska avtalsenliga försäkringen för civilrättsligt ansvar för skada som orsakats vid framförandet av ett motorfordon, medan de skadelidande i andra olycksfall i arbetet som har andra orsaker, utan någon rimlig anledning, inte skulle få ersättning för ideell skada, från den garantiinstitution som dessutom har inrättats av staten.
- 43 Vid arbetsgivarens insolvens skulle en sådan situation medföra att det inte skulle föreligga något som helst skydd för en fordran som har sin grund i ett

anställningsförhållande vid arbetsgivarens insolvens och, därmed, att det skulle vara omöjligt att verkställa denna fordran.

- 44 Denna situation skulle samtidigt utgöra ett åsidosättande av principen om parternas likställdhet i civilrättsliga förhållanden och skulle även skapa en oberättigad fördel för den statliga garantiinstitutionen i förhållande till privata försäkringsbolag, vilket innebär ett åsidosättande av artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
- 45 Det ska i detta avseende även beaktas att EU-domstolen, även i de andra fall där den har ombetts att tolka begrepp som motsvarar skada eller ideell skada i andra unionsrättsakter eller internationella avtal i vilka Europeiska unionen är part alltid har antagit en sådan tolkning av dessa begrepp som omfattar ideell skada.
- 46 I domen i målet Leitner (dom av den 12 mars 2002 i mål C-168/00) tolkade EU-domstolen begreppet skada i artikel 5 i rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang, på så sätt att det omfattar ideell skada.
- 47 I domen i målet Walz (dom av den 6 maj 2010 C-63/8) önskade den hänskjutande domstolen [orig. s. 8] få klarhet i huruvida det skadebegrepp som ligger till grund för artikel 22.2 i konventionen om vissa enhetliga regler för internationella lufttransporter (nedan kallad Montrealkonventionen), i vilken det föreskrivs en begränsning av ett lufttrafikföretags skadeståndsansvar för skada som orsakats bland annat vid förlust av bagage, ska tolkas så, att det omfattar såväl ekonomisk som ideell skada. EU-domstolen granskade begreppet skada mot bakgrund av allmänna principer i internationell rätt och besvarade frågan jakande. På motsvarande sätt drog EU-domstolen samma slutsats i domen Sousa Rodríguez m.fl. (dom av den 13 oktober 2011, C-83/10) vid tolkningen av begreppet ytterligare kompensation i artikel 12 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om flygpassagerares rättigheter. EU-domstolen slog fast att begreppet ytterligare kompensation bör tolkas på så sätt att de nationella domstolarna kan bevilja ersättning även för ideell skada.
- 48 Även om ovannämnda domar avser tolkningen av andra direktiv framgår av EU-domstolens bedömningar att det är nödvändigt att tolka begreppet skada på ett enhetligt sätt, som grundar sig på principen om full ersättning för skada, vilken inbegriper såväl ekonomisk som ideell skada.
- 49 Med hänsyn till dessa omständigheter anses att om EU-domstolen, inom ramen för sitt svar på den första tolkningsfrågan, kommer fram till att begreppet "arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal" ska tolkas så, att dessa fordringar även omfattar ersättning för ideell skada som orsakats av att arbetstagaren avlidit till följd av en arbetsolycka, genom en tolkning som är förenlig med unionsrätten, skulle detta göra det möjligt för den hänskjutande domstolen att tillämpa en extensiv tolkning av begreppet

”hälsoskada” i samband med olycksfall i arbetet, enligt vilken denna skada även inbegriper ideell skada.

- 50 Med hänsyn till att villkoret för att tillerkänna skydd för utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal enligt direktivet är att arbetsgivaren är insolvent, syftar den andra tolkningsfrågan till att få till stånd en tolkning av begreppet insolvens mot bakgrund av följande omständigheter.
- 51 Det råder i förevarande fall ingen tvekan om att ersättningsanspråket avseende den ideella skadan gentemot den tidigare arbetsgivaren KF är en icke indrivningsbar fordran. Arbetsgivaren är en fysisk person som inte är näringsidkare och som inte har några tillgångar som kan realiseras, eftersom hans enda inkomst är invaliditetspension och han har även andra obetalda skulder. Den omständigheten att arbetsgivaren som är försäkrad gentemot klagandena är insolvent följer av ett utlåtande från förrättningsmannen av den 15 december 2014 om hur förfarandet för verkställighet framskred.
- 52 Vad beträffar arbetsgivarens insolvens ska det påpekas att det i klagandenas fall, med hänsyn till att det rättsliga avgörandet (Okresný súd Košice II (Distriktsdomstol i Košice II) ... (hänvisning till ärendenumret), av den 29 maj 2012, till följd av domen från Krajský súd i Košiciach (Regionala domstolen i Košice) ... (hänvisning till ärendenumret), av den 15 augusti 2013, enligt vilket arbetsgivaren var skyldig att ersätta klagandena, hade meddelats mer än tio år räknat från dagen för den avlidne RL:s olycka, inte var möjligt att inleda ett insolvensförfarande mot arbetsgivaren, vilket för övrigt endast skulle utgöra ett formellt steg som var förenat med en betydande ekonomisk och administrativ börda, eftersom arbetsgivaren saknade tillgångar.
- 53 Det har visserligen inte inletts något formellt insolvensförfarande mot arbetsgivaren i enlighet med [orig. s. 9] zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lag nr 7/2005 om insolvens och omstrukturering och om ändring av vissa lagar). I enlighet med artikel 3.2 i lag nr 7/2005 anses emellertid en fysisk person vara insolvent om fordringarna inte kan drivas in inom ramen för ett verkställighetsförfarande.
- 54 Trots att insolvens enligt artikel 2.1 i direktiv 2008/94/EG främst kopplas till ett formellt kollektivt förfarande eller ett formellt likvidationsförfarande, framgår av skäl 4 att det, för att tillgodose ett rättvist skydd för fordringarna, är nödvändigt att tolka begreppet insolvens extensivt, vilket banar vägen för slutsatsen att det ska göras en vid tolkning av begreppet ”insolvens”, och detta i en situation där den nationella lagstiftningen (artikel 3.2 i lag nr 7/2005) grundar sig på en rättslig presumtion att den fysiska personen är insolvent på den grunden att en fordran inte är indrivningsbar i ett verkställighetsförfarande.
- 55 Denna slutsats bekräftas även av EU-domstolens dom av den 19 november 1991 i de förenade målen C-6/90 och C-9/90, Francovich och Bonifaci mot Republiken Italien, eftersom arbetsgivarens insolvens i det målet (Francovich) först hade

fastställts i verkställighetsförfarandet (upprättande av ett protokoll av förrättningsmannen om att verkställighet av domen hade misslyckats), vilket EU-domstolen fann vara tillräckligt för att fastställa arbetsgivarens insolvens, eftersom det målet fortfarande var föremål för prövning i sak.

- 56 Mot bakgrund av dessa omständigheter är det möjligt att tolka direktiv 2008/94/EG på så sätt att även den arbetsgivare som fastställts vara insolvent i verkställighetsförfarandet med anledning av att fordran inte är indrivningsbar på grund av att det inte finns några resurser kan anses vara insolvent.
- 57 Eftersom ovannämnda olycka i arbetet ägde rum den 16 oktober 2003, det vill säga före Republikens Slovaquiens anslutning till Europeiska unionen, fann EU-domstolen att det var nödvändigt att även pröva huruvida den hade behörighet att besvara tolkningsfrågan i tidshänseende (*rationae temporis*).
- 58 Av rättspraxis från EU-domstolen följer principen enligt vilken den med hänsyn till den tidsmässiga behörigheten (*rationae temporis*), i princip är behörig att besvara tolkningsfrågor med avseende på vilka de faktiska omständigheterna inträffade efter den berörda medlemsstatens anslutning till unionen. Från detta finns emellertid tillåtna undantag.
- 59 EU-domstolen har enligt beslutspraxis även behörighet att svara på den fråga som den hänskjutande domstolen har ställt i de fall där de faktiska omständigheterna i målet inträffade innan den berörda medlemsstaten anslöt sig till unionen, men utvecklades även efter anslutningen, och även i de fall där den behöriga myndigheten i en medlemsstat redan efter anslutningen fattat beslut i ärendet med konstitutiv verkan (se till exempel EU-domstolens dom i mål C-64/06 av den 14 juni 2007).
- 60 Ovannämnda mål är tillämpligt även klagandenas fall, eftersom de faktiska omständigheterna i det målet (RL:s bortgång till följd av en olycka med dödlig utgång som ett försäkringsfall), visserligen inträffade år 2003, men avgörandet avseende klagandenas fordringar mot den försäkrade arbetsgivaren, som låg till grund för klagandenas anspråk gentemot socialförsäkringskassan om utbetalning av ersättning, nämligen domen från Okresný súd Košice II (Distriktsdomstolen i Košice II) ... av den 29 maj 2012, som föranledde domen från Krajský súd i Košiciach ... (Regionala domstolen i Košice), meddelades först långt efter Republikens **[orig. s. 10]** Slovaquiens anslutning till Europeiska unionen.
- 61 Därmed ska dessutom även hänsyn tas till tidpunkten för uppkomsten av fordringen gentemot den garantiinstitution som utpekats i nationell rätt, i vilken det i artikel 44a.4 i lag nr 274/1994 föreskrivs att om domstolen ska pröva frågan om ersättning för skada som orsakats av ett olycksfall i arbetet, anses att försäkringsfallet först inträffade den dag då avgörandet av socialförsäkringskassans betalningsskyldighet vann laga kraft, vilket också är tillämpligt i förevarande fall.

- 62 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska EU-domstolen anses vara behörig att besvara de ovannämnda frågorna.

IV. Sammanfattning

- 63 Med hänsyn till dessa överväganden och mot bakgrund av allmänintresset av en enhetlig tillämpning av unionsrätten och eftersom befintlig rättspraxis inte ger de närmare upplysningar som krävs inom ramen för de helt nya rättsliga och faktiska omständigheterna, finner den hänskjutande domstolen att tolkningsfrågorna ska hänskjutas till EU-domstolen. Den hänskjutande domstolen har därför i enlighet med artikel 162.1 c i Civilný sporový poriadok (civilprocesslagen) och artikel 267 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt vilandeförklarat målet och beslutat såsom anges i punkt II.

... [information om att det inte går att överklaga beslutet]

Košice, den 5 augusti 2019.